

вання встановлено, що в XXI в. избыточная масса тела стала одной из самых серьезных проблем здравоохранения во всем мире. Проблема ожирения заключается в том, что количество лиц, имеющих избыточный вес прогрессивно увеличивается. Согласно прогнозам ВОЗ, через 10–15 лет почти во всех европейских странах увеличится количество людей с лишним весом до 35–40 %. Именно поэтому проблема избыточного веса является актуальной и требует изучения.

Ожирение – это хроническое заболевание, характеризующееся избыточным содержанием жира в организме, оно включает гетерогенную группу близких патологических состояний. Основными его причинами могут быть генетические, гормональные, нервные, психологические, метаболические, социально-экономические факторы. Для успешного лечения, особенно для восстановления больных ожирением, это правильный режим двигательной активности. Для преодоления данного заболевания наиболее эффективными средствами физической реабилитации применяются утрення и лечебная гимнастика, массаж, физиотерапия, диетотерапия и психотерапия. Лечебная физическая культура является одним из важнейших элементов комплексной реабилитации женщин с ожирением и избыточным весом, основными задачами которой являются повышение энергозатрат, окислительно-восстановительных и обменных процессов; уменьшение избыточной массы тела и укрепления мышц туловища; улучшение функции сердечно-сосудистой, дыхательной, пищеварительной и других систем; восстановление адаптации организма к физическим нагрузкам; нормализация и улучшение двигательной сферы. Также при лечении ожирения важное значение будет иметь психологический настрой больных, ведь у тучных людей часто снижена самооценка, они неуверенно чувствуют себя в социуме. Поэтому их реабилитация обязательно будет сочетаться с психотерапией.

Ключевые слова: избыточный вес, ожирение, физическая реабилитация, ЛФК, массаж, физиотерапия, психотерапия.

Anzhela Nogas, Ihor Hryhus, Lyudmyla Smolska, Petro Podoliaka, Olga Andreieva. Physical Rehabilitation of Overweight Women. The article deals with the problem of overweight and obesity. The purpose of the work is to comprehensively reveal the problem of obesity and to substantiate the principal approaches to the use of physical rehabilitation facilities for women who are overweight. In the course of work, such research methods as analysis and consolidation of data of scientific and methodological and special literature, analysis of collected scientific materials, method of analysis of medical documentation were applied. The study discovered that in the twenty-first century overweight became one of the most serious health problems all over the world. The problem of obesity is that the number of people who are overweight is progressively increasing.

According to WHO forecasts, in 10–15 years, in almost all European countries, the number of overweight people will increase up to 35–40 %. That is why the problem of overweight is urgent and needs to be studied. Obesity is a chronic disease which is characterized by excessive fat content in the body and includes a heterogeneous group of close pathological conditions. Its main causes could be: genetic, hormonal, nervous, psychological, metabolic, socio-economic factors. For successful treatment, and especially for the recovery of overweight patients, there is a proper regime of motor activity. To overcome this disease, the most effective means of physical rehabilitation are morning exercises and movement therapy, massage, physiotherapy, diet therapy and psychotherapy.

Therapeutic physical education is one of the most important elements of the complex rehabilitation of obese and overweight women, whose main objectives are the increase of energy consumption, oxidation-reduction and metabolic processes; decrease of excess body weight and strengthening the muscles of the body; improvement of the function of the cardiovascular, respiratory, digestive and other systems; restoration of the adaptation of organism to physical activity; normalization and improvement of the motor system. Also, in the treatment of obesity, it will be important to have a mental approach for the patients, since self-esteem is often lowered in obese people, they are not confident in society. Therefore, the rehabilitation of such people will necessarily be combined with psychotherapy.

Key words: overweight, obesity, physical rehabilitation, exercise therapy, massage, physiotherapy, psychotherapy.

УДК 616.7–0534:615.825

Наталія Носова

Сучасні проблеми превентивної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Сьогодні в Україні набирає загрозливих масштабів зниження рівня «здоров'я нації» як інтегративного показника фізичного, психічного та соціального здоров'я громадян, особливо дітей дошкільного віку [7], що зумовлює підвищення

інтересу наукової спільноти до проблеми збереження здоров'я дітей. Особливу тривогу спеціалістів викликають дані щодо поширеності серед дітей дошкільного віку функціональних порушень опорно-рухового апарату (ОРА) [1,5,12,14].

Усе вищезазначене зумовило необхідність упровадження в процес фізичного виховання та фізичної реабілітації дошкільнят сучасних видів рухової активності й новітніх оздоровчих підходів [4, 11, 12]. На сьогодні дослідники поглиблено вивчають стан ОРА та окреслюють шляхи подолання негативних наслідків, котрі спричиняють порушення постави в дітей дошкільного віку [5,10,13, 15]. Однак, попри плідну роботу науковців в означеному напрямі, тенденція до збільшення чисельності дітей старшого дошкільного віку з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату слугує підставою для констатації про нерозв'язаність вищезазначеної проблеми.

Зв'язок із науковими планами, темами. Тема статті розроблена згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури й спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту за темою 3.7. «Удосконалення біомеханічних технологій у фізичному вихованні і реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини» (номер державної реєстрації 0111U001734) та плану НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр. за темою 3.13. «Теоретико-методичні основи здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001615).

Мета дослідження – проаналізувати та узагальнити наукову інформацію щодо наявних технологій, які використовуються в практиці фізичного виховання й реабілітації дітей дошкільного віку з функціональними порушеннями ОРА.

Методи дослідження – теоретичний аналіз й узагальнення даних науково-методичної літератури передбачав використання методів реконструкції, аперцепціювання, а також аспектичного, герменевтичного, критичного, концептуального, проблемного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогодні більшість учених притримується єдиної думки про те, що, крім корекції функціональних порушень ОРА, не менш важливим питанням є їх профілактика [3, 7, 9].

За даними науково-методичної літератури, превентивна реабілітація – це відновлення резервів здоров'я практично здорового індивіда до «безпечного» рівня з використанням немедикаментозних засобів [2].

Функціональні порушення ОРА ще не є захворюваннями й саме засоби превентивної фізичної реабілітації можуть бути спрямовані на профілактику захворювань хребетного стовпа (сколіозів, кіфозів тощо) на донозологічному етапі їх розвитку.

Система профілактики та корекції порушень ОРА в дітей засобами фізичного виховання, розроблена Г. І. Нарскіним [16], – це алгоритм, що складається з модулів, призначених для виконання завдань оздоровлення.

Динаміка формування постави й склепінь стопи залежно від застосовуваних засобів та умов організації занять фізичними вправами виявлена Г. Г. Лукіною [7]. Автором визначено зміст занять, які включають фізичні вправи, що сприяють профілактиці та корекції порушень постави в дошкільнят (фитбол-гімнастика, стретчинг, біг і стрибки на м'якій опорі, стрибки на батуті, вправи на розслаблення).

О. С. Філімонова [10] обґрунтувала програму фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з урахуванням стану ОРА з використанням засобів фітнесу. Структурна схема побудови програми передбачає чотири взаємопов'язані блоки – проєктивний, змістовний, процесуальний, контрольно-обліковий.

У своїй роботі Е. В. Макарова [8] акцентує на важливості для реабілітації дітей із порушеннями ОРА урахування їхніх функціональних особливостей, швидкої стомлюваності останніх під час діяльності, особливої обережності щодо добору величини та обсягу навантажень, залучення дихальних вправ для усунення втоми. Автор розробила комплексну програму фізичної реабілітації дітей 5–6 років для лікування й профілактики в них ранніх виявів сколіозу в поєднанні із синдромом гіпермобільності [8].

Обґрунтована та розроблена технологія корекції порушень постави для дітей старшого дошкільного віку з урахуванням просторової організації їхнього тіла О. М. Бондар [4]. Технологія складається з корекційно-профілактичного макроциклу, що включає три етапи – втягуючий, корегувальний, підтримувально-оздоровчий. Розроблена науковцем [4] технологія передбачає застосування спеціальних фізичних вправ у вихідних положеннях, що сприяють розвантаженню

хребта; комплексів корекційних фізичних вправ, котрі враховують відхилення в показниках гоніометрії тіла дітей, а також вправи, які спрямовані на формування навички статодинамічної постави.

І. О. Бичуком [3] розроблено технологію профілактики плоскостопості в дітей дошкільного віку. Основні компоненти технології включають блок-схему технології (діагностування, обґрунтування змісту програми, практична реалізація, контроль), суб'єкти реалізації технології (інструктори фізичної культури, вихователі, батьки, діти), зміст програми профілактики плоскостопості (мета, завдання, принципи, методи, засоби, способи навчання, форми занять, етапи реалізації, контроль, результат), етапи реалізації програми [3].

На підставі виявлених взаємозв'язків опорно-ресорних властивостей стопи та біогеометричного профілю постави Ю. В. Козловим [15] розроблена технологія корекції нефіксованих порушень опорно-рухового апарату в дітей 5–6 років із застосуванням засобів фізичної реабілітації в умовах дошкільних загальноосвітніх установ, відмінною рисою якої є наявність варіативного й базового компонентів. Фахівцем науково-методично обґрунтовано варіативний і базовий компоненти технології корекції нефіксованих порушень ОРА в дітей 5–6 років, що включає корегувальну гімнастику з використанням вправ, спрямованих на розвиток вестибулярної функції, масаж, електростимуляцію з біологічним зворотним зв'язком в умовах закладів дошкільної освіти [5, 15].

На основі апробації розробленої Т. В. Коломієць [6] технології контролю рівня стану біогеометричного профілю постави дітей 5–6 років у процесі фізичної реабілітації автором створено практичні рекомендації з урахуванням типів постави та рівнів її стану. Фахівцем розроблено комплекси фізичних вправ окремо для кожного типу постави на різних періодах фізичної реабілітації, диференціювання щодо рівнів стану біогеометричного профілю постави відбувалося за параметрами навантаження й принципами дозування [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Одна з актуальних проблем людства – здоров'я дітей, його збереження в складних соціально-економічних і природних умовах. Дошкільний вік є найбільш відповідальним періодом у процесі фізичного розвитку та формування особистості дитини. Неухильне зростання чисельності дітей старшого дошкільного віку з різними порушеннями функціонального стану опорно-рухового апарату занепокоює спеціалістів різних спеціальностей.

Незважаючи на плідну роботу науковців в означеному напрямі дослідження, тенденція до збільшення чисельності дітей старшого дошкільного віку з порушеннями функціонального стану опорно-рухового апарату слугує підставою для констатації нерозв'язаності вищезазначеної проблеми.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з упровадженням концепції превентивної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку з функціональними порушеннями постави в процес фізичної реабілітації закладів дошкільної освіти

Джерела та література

1. Альошина А. І. Профілактика й корекція функціональних порушень опорно-рухового апарату дітей та молоді у процесі фізичного виховання: [автореферат]. Київ, 2016. 40 с.
2. Апанасенко Г. Л. Концепция саногентрической стратегии здравоохранения (20 лет Украинской школе санологии). *Журнал АМН Украины*. 2006. Вып. 12(2). С. 341–347.
3. Бичук І. О. Технологія профілактики плоскостопості дітей старшого дошкільного віку засобами фізичної культури: дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту. Івано-Франківськ, 2011. 216 с.
4. Бондарь Е. М. Коррекция функциональных нарушений опорно-двигательного аппарата у детей 5–6 лет с учетом пространственной организации их тела: [автореферат]. Киев, 2009. 24 с.
5. Кашуба В., Козлов Ю. Влияние программы физической реабилитации на пространственную организацию тела детей 5–6 лет со сколиотической осанкой в условиях дошкольных общеобразовательных учреждений. *Молодіжний науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. Вып. 8. С. 40–49.
6. Коломієць Т. В. Контроль стану біогеометричного профілю постави дітей старшого дошкільного віку у процесі фізичної реабілітації: [автореферат]. Київ, 2019. 22 с.
7. Лукина Г. Г. Профилактика и коррекция нарушений опорно-двигательного аппарата у дошкольников в процессе физического воспитания: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Санкт-Петербург, 2003. 24 с.
8. Макарова Э. В. Физическая реабилитация детей со сколиозом I степени в специализированных дошкольных учреждениях: автореф. дис. ... канд. по физ. воспитанию и спорту. Киев, 2003. 22 с.
9. Носова Н., Коломієць Т., Бишевец Н. Визначення локалізації ЗЦМ як основа управління ортоградною позою дітей 5–6 років у процесі занять фізичними вправами. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2017. (26). С. 49–53.
10. Филимонова О. С. (2008). Организация и содержание физического воспитания детей старшего дошкольного возраста с различным состоянием опорно-двигательного аппарата на основе средств фитнеса: автореф. дис. ... канд. пед. наук, Краснодар, 24 с.

11. Футорний С., Носова Н., Коломієць Т. Сучасні підходи до оцінки рівня стану постави людини в процесі занять фізичними вправами. *Вісник Прикарпатського університету*. 2017. 25–26. С. 296–302.
12. Kashuba Vitaliy, Nosova Nataliya, Bondar Olena. Characteristics of somatometric indicators of children 5–6 years old with different postural types as a development precondition of the concept on prophylactic and correction of functional disorders of the support-motional apparatus during the process of physical rehabilitation. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. 7(1). P. 789–798. eISSN 2391-8306.
13. Kashuba Vitaliy, Nosova Natalia, Kolomiets Tetyana. Technology of biogeometric profile control of children posture in senior preschool age during physical rehabilitation process. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. 7(2). P. 799–809. eISSN 2391-8306.
14. Kashuba Vitaliy, Nosova Natalia. Characteristics of biomechanical properties of child's foot 5–6 years old in the physical rehabilitation process. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. 7(5). P. 1086–1095. eISSN 2391-8306.
15. Kashuba Vitaliy, Nosova Natalia, Kozlov Yuri. Theoretical and methodological foundations of the physical rehabilitation technology of children 5–6 years old, with functional disorders of the support-motional apparatus. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. 7(4). P. 975–987. eISSN 2391-8306.
16. Narskin G. I. (2003). System of prevention and correction of abnormalities of the musculoskeletal system in preschool and school-age children by means of physical education: doct. of sci. thesis, MNIIFC, Moscow, 36 p.

References

1. Alosyna, A. I. (2016). *Prevention and correction of functional disorders of the musculoskeletal system of children and youth in the process of physical education*: [abstract]. Kiev, 40 p. (in Ukrainian).
2. Apanasenko, G. L. (2006). Concept of sanocentric health strategy (20 years of Ukrainian School of Sanology). *Journal. AMS of Ukraine*, 12(2), 341–347.
3. Bychuk, I. O. (2011). *Tekhnolohiya profilaktyky ploskostoposti ditey starshoho doshkil'noho viku zasobamy fizychnoyi kul'tury: dys. na здобуття ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту [Technology of prophylaxis of flatbed for children of the senior preschool age by means of physical culture: PhD dissertation]*, Ivano-Frankivsk, 216 p. (in Ukrainian).
4. Bondar, E. M. (2009). *Correction of functional disorders of the support-motional apparatus in children 5–6 years old, taking into account the spatial organization of their body*: [abstract]. Kiev, 24 p. (in Russian).
5. Kashuba, V., Kozlov, Yu. (2012). The influence of the physical rehabilitation program on the spatial organization of a child's body of 5–6 years old with a round back in the conditions of preschool educational institutions. *Youth Science Bulletin of the Lesya Ukrainka Volynsky National University*, 8, 40–9 (in Russian).
6. Kolomiets, T. (2017). *Control the state of biogeometric profile of posture of older preschool children in the process of physical rehabilitation*: [abstract]. Kiev, 22 p. (in Ukrainian).
7. Lukina, G. G. (2003). *Profilaktika i korrektsiya narusheniy oporno-dvigatel'nogo apparata u doshkol'nikov v protsesse fizicheskogo vospitaniya: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk [Prevention and correction of disorders of the musculoskeletal system in preschool children in the process of physical education: PhD thesis abstract]*, St. Petersburg, 24 p. (in Russian).
8. Makarova, E. V. (2003), *Fizicheskaya reabilitatsiya detey so skoliozom I stepeni v spetsializirovannykh doshkol'nykh uchrezhdeniyakh: avtoref. dis. ... kand. fiz. vospitaniyu i sportu [Physical rehabilitation of children with first degree scoliosis in the specialized preschool institutions: PhD thesis abstract]*, Kiev, 22 p. (in Russian).
9. Nosova, N., Kolomiets, T., Byshevets, N. (2017). Determination of general mass center localization as the basis of the orthogonal posture control of children 5–6 years old during the process of physical exercises. *Journal «Lesya Ukrainka Eastern European National University Youth's Scientific Bulletin. Series: Physical education and sports»*, (26), 49–53.
10. Filimonova, O. S. (2008), *Organizatsiya i sodержaniye fizicheskogo vospitaniya detey starshego doshkol'noho vozrasta s razlichnym sostoyaniyem oporno-dvigatel'nogo apparata na osnove sredstv fitnesa: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk [The organization and content of physical education of children of the senior preschool age with various conditions of the musculoskeletal system on the basis of fitness means: PhD thesis abstract]*, Krasnodar, 24 p. (in Russian).
11. Futorny, S., Nosova, N., Kolomiets, T. (2017). Modern approaches to the estimation of the level of human posture state in the process of physical exercises. *Bulletin of the Precarpathian University*, 25–26, 296–302.
12. Kashuba, Vitaliy, Nosova, Nataliya, Bondar, Olena. Characteristics of somatometric indicators of children 5–6 years old with different postural types as a development precondition of the concept on prophylactic and correction of functional disorders of the support-motional apparatus during the process of physical rehabilitation. *Journal of Education, Health and Sport*, 2017, 7(1), 789–798. eISSN 2391-8306.
13. Kashuba, Vitaliy, Nosova, Natalia, Kolomiets, Tetyana (2017). Technology of biogeometric profile control of children posture in senior preschool age during physical rehabilitation process. *Journal of Education, Health and Sport*, 7(2), 799–809. eISSN 2391-8306.
14. Kashuba, Vitaliy, Nosova, Natalia (2017). Characteristics of biomechanical properties of child's foot 5–6 years old in the physical rehabilitation process. *Journal of Education, Health and Sport*, 7(5), 1086–1095. eISSN 2391-8306.

15. Kashuba, Vitaliy, Nosova, Natalia, Kozlov, Yuri (2017). Theoretical and methodological foundations of the physical rehabilitation technology of children 5–6 years old, with functional disorders of the support-motional apparatus. *Journal of Education, Health and Sport*, 7(4), 975–987. eISSN 2391-8306.
16. Narskin, G. I. (2003). *System of prevention and correction of abnormalities of the musculoskeletal system in preschool and school-age children by means of physical education*: doct. of sci. thesis, MNIIFC, Moscow, 36 p.

Анотація

Актуальність. *Із кожним роком збільшується кількість дітей старшого дошкільного віку, котрі мають функціональні порушення постави. Модернізація освіти нині зумовила необхідність упровадження в процес фізичної реабілітації дошкільнят сучасних видів рухової активності й новітніх оздоровчих підходів. Мета дослідження* – проаналізувати та узагальнити наукову інформацію щодо наявних технологій, які використовуються в практиці фізичного виховання й реабілітації дітей дошкільного віку з функціональними порушеннями ОРА. **Методи дослідження.** *Теоретичний аналіз та узагальнення літературних і документальних джерел передбачав використання низки таких методів, як реконструкція, аперцепціювання, аспектичний аналіз, герменевтичний, проблемний аналіз. Результати дослідження.* Незважаючи на значну кількість наукових досліджень із питань профілактики й корекції порушень постави дітей дошкільного віку, досягнуті останнім часом результати і їх безперечну цінність для науки та практики, можемо констатувати той факт, що запропоновані технології й методи не повною мірою дають змогу ефективно справлятися з неухильно зростаючою чисельністю дітей старшого дошкільного віку з різними функціональними порушеннями опорно-рухового апарату. **Висновки.** *Незважаючи на плідну роботу науковців в означеному напрямі дослідження, тенденція до збільшення кількості дітей старшого дошкільного віку з вадами функціонального стану опорно-рухового апарату слугує підставою для констатації факту щодо нерозв'язаності вищезазначеної проблеми.*

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою концепції превентивної фізичної реабілітації дітей дошкільного віку з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: діти дошкільного віку, постава, превентивна фізична реабілітація.

Наталія Носова. Современные проблемы превентивной физической реабилитации детей дошкольного возраста с функциональными нарушениями опорно-двигательного аппарата. *С каждым годом увеличивается количество детей старшего дошкольного возраста, имеющих функциональные нарушения осанки. Модернизация образования в настоящее время обусловила необходимость внедрения в процесс физической реабилитации дошкольников современных видов двигательной активности и новейших оздоровительных подходов. Цель исследования* – проанализировать и обобщить научную информацию по проблеме технологий, которые используются в процессе физического воспитания и реабилитации детей дошкольного возраста с функциональными нарушениями ОДА. **Методы исследования.** *Теоретический анализ и обобщение литературных и документальных источников предусматривал использование таких методов, как реконструкция, апперцепирование, аспектичный анализ, герменевтический анализ, проблемный анализ. Результаты исследования.* Несмотря на значительное количество научных исследований по профилактике и коррекции нарушений осанки детей дошкольного возраста, достигнутые в последнее время результаты и их несомненную ценность для науки и практики, можем констатировать тот факт, что предлагаемые технологии и методы не в полной мере позволяют эффективно справляться с неуклонно растущей численностью детей старшего дошкольного возраста с различными функциональными нарушениями опорно-двигательного аппарата. **Выводы.** *Несмотря на многие работы ученых в рассматриваемом направлении исследования, тенденция к увеличению численности детей старшего дошкольного возраста с нарушениями функционального состояния опорно-двигательного аппарата служит основанием для констатации о нерешенности вышеупомянутой проблемы.*

Перспективы дальнейших исследований связаны с разработкой концепции превентивной физической реабилитации детей дошкольного возраста с функциональными нарушениями опорно-двигательного аппарата.

Ключевые слова: дети дошкольного возраста, осанка, превентивная физическая реабилитация.

Nataliya Nosova. Modern Problems of Preventive Physical Rehabilitation of Preschool Children with Functional Disorders of the Musculoskeletal System. *Each year the number of older preschool children with functional postural disorders increases. The modernization of education creates the need of updating the process of physical rehabilitation of preschoolers with modern types of physical activity and the latest wellness approaches. Objective of the Study* is to analyze and summarize scientific information on existing technologies used in the practice of physical education and rehabilitation of preschool children with functional disorders of the locomotor system. **Research Methods** – theoretical analysis and generalization of literary and documentary sources included the use of a number of the following methods: the method of reconstruction, the method of apperceptions, aspect analysis, hermeneutic analysis, problem analysis. **Results of the Research.** *In spite of the considerable amount of scientific research on the prevention and correction of preschool age disorders, recently achieved results and their undeniable value for science and practice, it can be stated that the offered technologies and methods do not fully allow to cope with the steadily increasing number of older preschool children with various functional disorders of the musculoskeletal system. Despite many works of scientists in the specified direction of research, the tendency to increasing the number of older preschool*

children with disorders of the functional state of the musculoskeletal system is the basis for finding that the above problem has been solved.

Conclusions. Prospects for further research related to the development of the concept of preventive physical rehabilitation of preschool children with functional disorders of posture in the process of physical rehabilitation of preschool institutions.

Key words: children of preschool age, posture, preventive physical rehabilitation.

УДК 616.7:615.8

*Сергій Федоренко, Володимир Вітомський,
Олена Лазарева, Марина Вітомська*

Особливості змін обмежень у трудовій діяльності пацієнтів з ортопедичними порушеннями в шийному відділі, верхній кінцівці чи її поясі впродовж амбулаторної програми фізичної терапії залежно від психотипу

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Серед працездатного населення України в структурі поширеності захворювання кістково-м'язової системи та сполучної тканини посідають п'яте місце (5,55 %) після хвороб системи кровообігу (23,93 %), органів дихання (18,92 %), органів травлення (10,7 %) і сечостатевої системи (7,89 %) та мають динаміку підвищення поширеності [9].

У структурі захворюваності опорно-рухового апарату (ОРА) найбільшого значення набувають остеоартроз; запальний артрит; біль у спині; кістково-м'язова травма, уключаючи спортивні травми; кристалічний артрит (подагра й хвороба пірофосфату кальцію) і метаболічні захворювання, переважно остеопороз [13].

За останнє десятиліття патології кістково-м'язової системи піднялися з четвертого на третє рангове місце в структурі первинного виходу дорослого населення на інвалідність [2]. Захворювання ОРА є основним професійним захворюванням серед робітників Євросоюзу, становлячи понад 59 % профзахворювань із показником поширеності понад 2,5 % серед працівників [10]. У США професійні захворювання ОРА в секторі виробництва й галузі послуг становлять разом близько половини всіх випадків захворювань опорно-рухового апарату [14]. Хвороби кістково-суглобового апарату істотно погіршують якість життя людей через постійний біль, вади функціональної активності, втрату свободи руху, обтяжуючи тим самим життя не лише самого хворого і його сім'ї, а й суспільства в цілому [6]. Професійні захворювання ОРА пов'язані з високими витратами роботодавців і держави [11].

Ефективності медичної реабілітації при травмах та захворюваннях ОРА приділяли велику увагу. Кошти, витрачені на здійснення реабілітації, багаторазово відшкодовуються [4, 5]. Результат відновлення продуктивності праці має важливе значення під час дослідження реабілітації працівників [15].

Отже, доповнення й формування нових даних про обмеження можливостей та інвалідність у осіб із порушеннями ОРА, про вплив фізичної терапії може допомогти дещо змінити пріоритетні стратегії охорони здоров'я. З урахуванням розглянутих даних і поглядів визначено мету роботи.

Мета статті – розкрити особливості динаміки обмежень у трудовій діяльності серед пацієнтів з ортопедичними порушеннями в шийному відділі, верхній кінцівці чи її поясі впродовж амбулаторної програми фізичної терапії залежно від психотипу.

Зв'язок роботи з науковими планами і темами. Роботу виконано згідно з планом НДР НУФВСУ на 2016–2020 рр. за темою: 4.2. «Організаційні та теоретико-методичні основи фізичної реабілітації осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп», номер державної реєстрації 0116U001609.

Методи дослідження. За опитувальником щодо обмежень у трудовій діяльності (Work Limitations Questionnaire, WLQ) визначаємо ступінь, до якого працюючі особи відчувають обмеження в роботі через їхні проблеми зі здоров'ям і пов'язану з ним втрату продуктивності [16, 17, 18]. WLQ має 25 пунктів, які об'єднані в чотири шкали [16, 18]: «управління часом»; «фізичні вимоги»;